

ZOVEM SE DAMIR H.

Zovem se Damir H.

Veliko „D”, malo „A”.

Zovem se Damir H.

Pišem desnom rukom, pravopisom jezika u kojem je riječ suprotna od „ljevoruk” – „ispravan”.

Zovem se Damir H.

Vozim desnom stranom puta, jer pravila su striktna:

ruke na volanu su u položaju 10 i 10, Nikad 9 i 15. Nikad.

Zovem se Damir H.

Svaki zalogaj prožvaćem trideset i tri puta desnom,

pa trideset i tri puta lijevom stranom desni jer prevencija

genetskoj sklonosti hemoroidima zahtijeva spartansku disciplinu i asketska odricanja.

Zovem se Damir H.

Pišem desnom rukom. Nakon svake velike nužde

temeljito se perem, jer malo ko zna da su šupak i desni najosjetljiviji na infekcije.

Zovem se Damir H.

Vozim desno. 10 i 10, jer imam veliku nuždu da pišem. Pišem desnom rukom: veliko „D”, malo „A”, poslije čega se temeljito perem, jer svi znamo da riječi prljaju gore od svake infekcije.

Zovem se Damir H.

Svaku riječ prožvaćem trideset i tri puta desnom i trideset i tri puta lijevom stranom desni, jer su mi zube izbili dugotrajno školovanje i jednolična duhovna hrana, pa sam sklon infekciji i temeljito se perem. Nemam prijatelja osim Damira H., koji takođe piše desnom rukom i vozi desnom stranom, jer pravila su striktna i spartanska disciplina traži asketska odricanja da bi se spriječile infekcije.

Zovem se Damir H.

Dugotrajnim školovanjem i jednoličnom duhovnom hranom postignuto je savršenstvo u pisanju velikog „D”, malog „A” niz vjetar, desnom rukom, pravopisom jezika u kojem je riječ suprotna

od „ljevoruk” – šupak bez infekcije, temeljito opran, bez zuba, bez prijatelja osim Damira H., genetski sklonog hemoroidima i vožnji desnom stranom striktnih pravila i spartanske discipline odricanja.

Zovem se Damir H.

Pišem desnom rukom.

Sretan sam.

PET GODINA

Bio sam izbjeglica pet godina.
Pet godina nisam imao svoj dom.
Nisam imao svoj krevet.
Nisam imao m² ičeg
što bi zvao svojim.

Bio sam izbjeglica pet godina.
Pet godina oblačio sam tuđu odjeću,
nosio cipele nekog pokojnika,
jeo šta mi se da,
čitao jučerašnje novine,
čekao da mi neko plati pivo.

Bio sam izbjeglica pet godina
Pet godina nisam imao pravo na rad.
Prodavao sam na crno
svoj um, ruke, mišiće, tijelo
da bi zaradio koji dinar.

Bio sam izbjeglica pet godina

Pet godina nisam imao djevojku.
Nisam imao pravi orgazam
sa ženama čiji muževi su
„izgleda” u Batkoviću
ili u rudnicima na jugu Srbije.

Bio sam izbjeglica pet godina
Pet godina nisam imao ličnu kartu
ni pasoš.
U izbjegličkoj legitimaciji
Br. 809431
pisalo je da postojim privremeno.

Bio sam izbjeglica pet godina.
Pet godina nisam imao ništa.
Najteže od svega mi je padalo
kad bi me uhapsili
zbog „posjedovanja”.

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

Tri osobe iz Nepala,
jedan od njih Bangladešanac,
drugi vegetarijanac,
a treća žena koja tvrdi da je vegetarijanka,
ali jede janjetinu.

Tri Indijca,
od kojih jedan radi u Švicarskoj
i pije samo Balantines.

Katolik iz Istočnog Jerusalema,
kojem u pasošu piše da je Jordanac,
jer mu ne priznaju da je Palestinac.

Dva lika iz Kambodže:
lokalni agronom, studirao u Drezdenu,
u tadašnjoj Istočnoj Njemačkoj
i pop sa američkim pasošem.

Škot koji s ponosom ističe

da ga je školovala engleska kraljica.

Bosanac sa hrvatskim pasošem.

Švedanin došao iz Tuzle.

Najčudniji od svih likova bio je Rudolf.

Švicarac iz Švicarske.

Bilo mi ga žao:

činio mi se nekako invalidnim

u toj svojoj normalnosti

BALADA O POSLJEDNJOJ EVROPSKOJ DIVLJOJ KRAVI

Godine 1627. u šumi Jaktorow, pored današnje
Warszawe,
otegla je papke posljednja evropska divlja krava.

Forenzički hladno, baš onako kakvo je bilo
i zimsko jutro u kojem je uginula,
konstatujem da je uzrok smrti
bolest, starost i neuhranjenost.

Poetska sloboda dozvoljava
da joj smrt utopim u tugu
za posljednjim evropskim divljim bikom
kojeg je vojvoda provincije Rawske, Stanislaw
Radziejowski,
ubio u Sochaczewskoj prašumi
i čije je 46 cm dugo rogovlje okovano metalom
poslao kralju Zyguntu kao znak svoje podaničke
odanosti.

Ali poezija neće
i ne treba uljepšavati stvarnost!

Posljednja evropska divlja krava
umrla je zbog razvoja poljoprivrede
koja joj je otela pašnjake i pretvorila ih u polja
heljde i lana
umrla je zbog sječe šuma
pa nije imala gdje da se sakrije dok preživa
umrla je zbog lova, tog omiljenog sporta dokonih
velikaša
umrla je zbog progresa
umrla je zbog tranzicije
zbog neuklapanja u kalkulacije profita i gubitka.

Na izvjestan način može se zaključiti
da je posljednju evropsku divlju kravu
ubila njena odomaćena verzija
koja je žrtvovala svoju slobodu i genetiku
za naviljak sijena i šaku koncentrata,
vrijednih 30 Judinih srebrnjaka.

Evropske divlje krave našle su smiraj

tek na nebeskim pašnjacima
što je evropski model razvoja i demokratije.

To je isti model koji je doveo do toga
da sarajevska djeca u ratu
na pitanje „Koje životinje daju mlijeko?“
odgovaraju sa „Crveni krst i Merhamet“.

ЗБОГУМ, МЛАД ХРИСТОС!

Hristos dvadeset prvog vijeka
nosi poderane farmerke
sunčane naočale
iPod.

Ne radi u turističkoj agenciji
iako nudi obećanu zemlju.

Miri zaraćene,
tješi napaćene,
liječi ranjene,
čini čuda.

U jednoj ruci mu osmijeh
u drugoj mikrofon.

Ljubav daje u megahercima,
kilovatima,
gigabajtima,
ali uzalud.

Opet ga ne prepoznamo.

On će nam oprostiti
zaslijepljenost svakodnevnicom,
brzu hranu,
brzi zaborav,
beskrupulozni marketing,
teoriju sukoba civilizacija.

Oprašta,
jer zna
da ne znamo šta činimo.

ČETVRTI KONDOROV DAN

Prvog dana sam brojao tijela
po ulicama, po pijacama, po naslovnicama
po stepeništu, kuhinji, spavaćoj sobi
Dugo je trajao prvi dan

Drugog dana sam brojao kapi krvi
suze
kapi nafte
Nisam ni znao da znam toliko brojati

Trećeg dana sam brojao metke
Svaki prebrojani uredno podmazao
i posložio u stihove

Danas recitujem!

PANIKA U RAZMAGNETISANOM GRADU

izolatori su se istopili
sad smo gole žice
pod naponom
stresnog radnog dana

silnice magnetnih polja
iscrtavaju nam fantastične
indigo-aure oko glava
što pripisujemo hipertenziji

u glavama beskonačna repeticija
jedinica i nula
programski jezik
imperijalizma u metastazi

komuniciramo kilobajtima
plijen uhvaćen u mreži
pravdamo svoje ropstvo
impulsom više
digitalnog novca

HAPPY MEAL

nedeljni
porodični
ručak
u McDonaldsu

razvedeni
roditelji
i njihova
ostavljena
djeca

baloni i zastavice

HOTELSKA SOBA

ja sam gost
nisam čovjek

ništa mi ne znači
pogled kroz prozor
nije to horizont
za moje umorne oči

površina i volumen sobe
standardizirani su
ali meni
dimenzije nisu važne

svemir mi se skupio
u crnu rupu
kofera

U KREVETU SA LAPTOPOM

Idealna ljubavnica
čas je plavuša sa silikonskim sisama
usnama punim botoksa
i hinjene požude
čas je brineta opasnog pogleda
dok glasno stenje
čas je kosooka egzotika
što isplaženog jezika čeka
kapi muškog mlijeka
da utoli iskonsku žeđ u igri bukkake
a potom je debela ruska domaćica
što veselo pozira kameri svog baćuške
gola i sretna između šarenih tapeta
i slinavih usta
mijenja boju kože u čokoladu
vještačkim noktima otvara
cvijet magnolije
trenutak poslije je samo
djevojka iz susjedstva
žena najboljeg prijatelja

profesorica biologije
lateks domina
gola zvijezda.
Idealna ljubavnica
ta prenosna 15,4-inčna Venera.

HACCP (HAZARD ANALYSIS AND CRITICAL CONTROL POINTS)

Ti koji čitaš krajnji si potrošač-korisnik
ovog proizvoda koji treba u tebi da ostvari
svoju upotrebnu i robnu vrijednost
neškodljivo po tvoje psihofizičko stanje
uz poštovanje principa sljedljivosti
izvora inspiracije
elementarnih emocija
pjesničkih slika
(trag kišne kapi na prozorskom staklu)
sa specifikacijom korištenih
metafora i elipsi.
Nadam se da uživaš.
Meni kao proizvođaču standard nalaže
korištenje komponenti proizvoda
proizvedenih po istim standardima
(sivi oblak u zelenom oku)

Disclaimer:

Pisanje ove pjesme nije iziskivalo

štetne posljedice po zdravlje i brojnost
populacije delfina i kitova.
Proizvođač se ograđuje od moguće zloupotrebe
u slučaju recitovanja ove pjesme
mrtvim delfinima i kitovima
od strane nesavjesnih ribara
(koji su van sistema ovog standarda).

OLENA ZUBRILOVA

*Na pitanje ko mi je uzor u pisanju, kao iz puške sam odgovorio: „Olena Zubrilova!”
Novinarka je nastavila razgovor ne pitajući ko je ta, po imenu sudeći, ruska pjesnikinja, plašeci se da neko ne otkrije kako ona za nju nije nikad čula.*

Olena Zubrilova rođena 1973. godine na tromeđi bratskih sovjetskih republika Ukrajine, Bjelorusije i Rusije. Biatlonka svjetskog kalibra reprezentativka Sovjetskog Saveza, Ukrajine i Bjelorusije. Svjetska se prvakinja iz 1999. tih martovskih dana odmarala nakon sezone 2005/2006, XX zimskih olimpijskih igara u Torinu i Svjetskog prvenstva na Pokljuki, gdje nije uspjela ponoviti rezultate

iz Holmenkollena i Kontiolahtija od prije par sezona.

Tih dana koji su nosili nagovještaje proljeća pod prozorom Olene Zubrilove policija je po ulicama Minska tukla demonstrante koji su tražili ponavljanje izbora i oslobađanje Aleksandra Milinkjeviča, uhapšenog kandidata opozicije.

„Svi su oni šupci!”
napisala mi je u posljednjem e-mailu kao odgovor na moje izraze zabrinutosti. Uvijek me fascinirala njena biatlonska hladnokrvnost: Sposobnost da nakon kilometara sprinterskog trčanja na skijama možeš zastati, zaustaviti dah, imati oštro oko i preciznu ruku i pogoditi centar mete.

To je sposobnost koja nedostaje mnogim književnicima.

KOMARCI U RAJU

ne prenose malariju
ne bodu malu djecu
ni odrasle
hrane se sokom trulih jabuka
sokom imelinih bobica
i prosutim kapima Coca-Cole
umiru prirodnom smrću
od probavnih smetnji
od upale ganglija
od skleroze krilnih zglobova
vrlo rijetko od Pipsa
kao žrtve nesporazuma

nakon smrti uživaju
u rajskoj otpornosti na insekticide
u rojevima horski zuje
nad močvarama
usirene ljudske krvi
ubadaju koga stignu
sišu i posljednju kap

iz presahlih vena
iz kapilara u očnim jabučicama
iz limfnih čvorova
(ništa ljudsko nije im strano!)

mali rajski poštari
isporučuju viruse i bakterije
prenose kugu i koleru
alergije i fobije

čine raj potpunim
i uživaju u tome

PRESUDA

Godine 1988. jednog septembarskog popodneva,
ispred đaćkih klupa
išaranih mladenačkim snovima i
natopljenih hormonima odrastanja,
na času srpskohrvatskohrvatskosrpskog jezika
profesorica Zora Keča je ubila Gabriela Markesa.

Na mjestu zločina ostala je samo hrpa riječi
od kojih su jedva čitljive bile
„godina”, „samoće” i „sto”.

Stravičan događaj ostao bi zauvijek
potisnut u dubinu podsvijesti
kao orhideja osjetljivog adolescenta
da dvadeset i jednu godinu poslije
nisam čuo ispovjest djevojčice
pred kojom je ta ista Zora Keča
hladnokrvno ubila Ernesta Hemingveja.

Saznanje da se radi o serijskom ubici

u tijelu profesorice maternjeg jezika
natjeralo me da vrisnem.

Suviše star da povjerujem kako u stvarnom životu
postoji pravda
odlučujem se da uzmem poetsku pravdu u svoje
ruke
i osudim Zoru Keču:

Za smrt Gabirela Markesa, Ernesta Hemingveja
(za što postoje dokumentovana svjedočanstva)
i još neutvrđen broj osoba
sa spiska školske lektire;

Za protivpravno držanje u zarobljeništvu
većeg broja pisaca
u nehumanim uslovima
njenog ograničenog uma;

Za brutalno premlaćivanje i sakaćenje
kojim je nanijela trajne posljedice
ljepoti pisane riječi
i radosti čitanja
generacijama srednjoškolaca;

Kao olakšavajuću okolnost uzimam u obzir
njenu psihičku neuračunljivost,
nacionalnu ostrašćenost,
seksualnu frustraciju,
i suknje na gumu sa cvjetnim dezenom
ali to ne umanjuje težinu počinjenih zločina.

Zbog svega navedenog osuđujem Zoru Keču
na jedinstvenu kaznu
objavljivanja ove pjesme.

ZAŠTO MAJMUN PIJE VISKI?

Mislio sam da je Zemlja ravna ploča
i da na nebu ima 288 zvijezda
koliko sam ih nabrojao one noći
Mislio sam da neki ljudi
koje vidim oko sebe
u stvari ne postoje
Mislio sam da je deda
cijelu noć sa Džibrilom
preslušavao gramofonske ploče
pa je zato ujutru žurio da umre
kako bi stigao na rani autobus za raj
Mislio sam da je krivo more
a tek kasnije sam
mislio da je kriva Zemlja
Mislio sam da znam
zašto majmun pije viski
Mislio sam da vrijedi
cijelim putem ponavljati
„sve će biti dobro”
„sve će biti dobro”

„sve će biti dobro”

Jednom sam čak pomislio

da treba i pisati o tome

Poslije sam mislio kako momenti

čine sudbine

Ne svi, tek par njih

I pisao sam o tome

cijelim putem

Sad mislim da prestanem da pišem

A bojim se da ću prestati da mislim

ako prestanem da pišem

BAŠTA SLJEZOVE BOJE (HARD CORE REMIX)

Zaustavili smo se
da prekinemo monotoniju putovanja
i monotoniju Grmeča

Na zidu spaljene kuće
Pisalo je 505

U bašti iza ruševina
cvjetao je crni sljez

Tu smo vodili ljubav

Zeleni vukovi
Njuškali nam znojna tijela

OSMA OFANZIVA (EXTENDED VERSION)

sad šuti
kao nebo bez zvijezda

a da je mogla
i planina bi otišla sa zbjegom

poslije prve rake
u koju je ubačen leš u džinsu

sa prvim zavežljajem
u pratnji vojnih transportera

da je mogla
i planina bi otišla sa UNHCRom

sad šuti
nebo bez zvijezda

A VOLJELA SAM GA

Bila je to ljubav
na prvi šamar
na prvu psovku
na prvu kap krvi
iz slomljenog nosa
na prvi pramen
počupane mi kose

Zavoljela sam svaki zglob
u njegovom aperkatu
njegovu liniju sreće
otisnutu na mom obrazu
njegovu čizmu broj 45
na svojim leđima

Voljela sam ga
kunem se
svim mi svetim

Voljela sam ga

do te mjere
da je jadnik
naprasno
umro od moje ljubavi
gospodine sudija

MORNAREVA ŽENA

Dugo sam mislila
da mi sidro treba

Za pojasom za spasavanje
sad vapim

PTICA TRKAČICA

Dođe mi da stanem
Bez usporavanja
Bez slow motion effects

Da se zaustavim naglo
uz prasak ekranskog stakla
uz trijumfalni urlik
Mirka S. Kojotovskog
(Freudovog omiljenog lika)
uz vrisak prestravljene djece
dok mi perje leti svud po stanu
izmiješano sa pustinjskom prašinom
i dimom eksploziva
u zaglušujućem krešendu
u vrtlogu čiji potpritisak me ostavlja bez daha
bez mogućnosti da bespotrebno kriknem
iz ove svoje sive prosječnosti

Dođe mi da stanem
A i dalje trčim

//////////////////////////////////////**ENES KURTOVIĆ**

Trenutno živi u Sanskom Mostu, radi kao agronom. Objavio je tri zbirke pesama: *Zeleno na bijelom* (2001), *Friday Jihad Fever* (2005) i *Sektor G* (2010). Tekstove objavljuje u zbornicima i štampanoj periodici, na internet portalima (Piezin, Bundolo) i na svom blogu Sektor G (sektorg.blogger.ba).

//////////GOST U KNJIZI: DUŠAN VASILJEV

ČOVEK PEVA POSLE RATA

Ja sam gazio u krvi do kolena,
i nemam više snova.
Sestra mi se prodala
i majci su mi posekli sede kose.
I ja u ovom mutnom moru bluda i kala
ne tražim plena;
oh, ja sam željan zraka! I mleka!
I bele jutarnje rose!

Ja sam se smejaio u krvi do kolena,
i nisam pitao: zašto?
Brata sam zvao dušmanom kletim.
I kliktao sam kad se u mraku napred hrli,
i onda leti k vragu i Bog, i čovek, i rov.
A danas mirno gledam kako mi željenu ženu
gubavi bakalin grli,
i kako mi s glave, raznosi krov, –
i nemam volje – il' nemam snage – da mu se
svetim.

Ja sam do juče pokorno sagibio glavu
i besno sam ljubio sram.
I do juče nisam znao sudbinu svoju pravu –
ali je danas znam!

Oh, ta ja sam Čovek! Čovek!
Nije mi žao što sam gazio u krvi do kolena
i preživeo crvene godine Klanja,
radi ovog svetog Saznanja
što mi je donelo propast.

I ja ne tražim plena:
oh, dajte meni još šaku zraka
i malo bele, jutarnje rose –
ostalo vam na čast!

PLAČ MATERE ČOVEKOVE

Danas je nesrećan dan sinuo,
i prvi mu je pogled pao na bedu:
najbližu njemu, u tihom predgrađu,
jedna je Majka rasplela kosu sedu,
jer joj je sin preminuo.

Danas je umro jedan Čovek,
i Majka mu je vriskala:

Oh, kada Čovek nije Čovek,
već rob Nekog, koga nema,
od koga sam do juče milost iskala;
oh, kada je čovek gori nego crv, –
neka se raspe po zemlji anathema,
i neka se prolije sva crvena krv! . . .

Oh, Sine, moj dobri Sine!

Otac ti nije Sveti Duh,
ni Drvodjelja sa livanskih puta.
Sine, ti si plod dve neme žudnje
i jednog besvesnog minuta.

Nisam te rodila u jaslama,

već u krvavoj postelji,
između četiri vlažna duvara
jednog šarenog, zamrzlog januara.

Sine, tebi su i meni rekli
da smo robovi,
i naša su srca bez milosti sekli,
i našu su snagu bez milosti razvlačili.
I sve su nam uvek tumačili
da se setimo
da to bog tako želi!

Rođeni, mrtvi Sine, bog je laž,
i naši su ga dušmani izumeli.

Ustani, Sine, da se svetimo,
da krvlju vekovnih namesnika boga
posvetimo forume Rima,
i da kopljem ponovo probodemo rebro
Učitelju iz Jerusalima.
Da iskopamo Judino srebro,
i da na tome svetom mestu
podignemo Čoveku hram,
i da dovedemo u hram našu Novu Vestu
koja će sebe iskreno dati.

Ustani, Sine, da grozne laži
koje se rađaju u ime Oca i Sina,

sahrane Sin i Mati...

Danas je umro jedan čovek,
i zalud je Majka sede kose čupala
i u grudi se lupala, –
nije se probudio.

Onda ga je sama okupala
i obukla ga u crno.
I u dnu svoga vrta, o ponoći,
sama ga je sahranila.

I tužna se majka Čovekova
tu, pored groba, nastanila...

ŽICE

Put nam je svima u bolu isti,
ma se mi kako zvali;
beli generali
ili crveni ekstremisti.
Vidik nam je siv od žica,
i nebo je sivo,
i duša je siva,
u valu smrti, tifusa, padavica.

Nećemo u smehu podići glave
ako se nad nama beli ždralovi jave;
naš će osmeh za njima da se vine
u nedokučne, slućene visine.

I kad nam nad glavom zatutnji,
i zaljulja se nebo, i sunce, i žice,
ne možemo da odolimo teškoj, krvavoj slutnji,
i gledamo preda se netremice.

O, bolje da smo prezreni u stidu
pali na nekom neprekoračivom zidu.

Puti su nam sada od bola i bede sliveni,
i žice nam poglede u nebo krate.

Ljudi su u nama duboko, duboko skriveni,
i ne mogu,
ne mogu,
ne mogu da se vrate.

HOĆU

Hoću da pod teretom mesa,
pod bičem krvi,
prvi, prvi
dostignem nebesa.

Hoću da na svakom koraku,
svakim dahom,
oko sebe ljubav sejem,
pa da se mahom
slatko nasmejem.

Hoću da pođem bledom
mrtvacu u rovu,
i da se veseo vratim;
da jednim pogledom
sve vidike obuhvatim.

Hoću da u sutone neke
u sebi rasturim goleme požare,
da me ozare
dok zurim u svetove daleke.

Hoću da budem sam sebi strah,
da u sebi nađem Novo

i Beskrajno,
pa da se od smeha zacenim
ko Bog, kada je tajno
skov'o
od svojih strasti ljude.

//////////**DUŠAN VASILJEV** (1900–1924)

Napisao je oko 300 pesama, ali za života nije uspeo da objavi zbirku. Njegova najpoznatija pesma *Čovek peva posle rata* danas je deo školske lektire kao primer dobre antiratne pesme.

edicija **MALA KUTIJA**, drugo kolo
knjiga četvrta

ENES KURTOVIĆ
.DOC

*Izdavač: Grupa 484 / www.grupa484.org.rs
Za izdavača: Vladimir Petronijević
Izabrala i uredila: Ružica Marjanović
Autori teksta na poleđini: Tanja Ilić, učenica
trećeg razreda gimnazije i Nikola Stojanović,
učenik trećeg razreda ekonomske-trgovinske škole*

*Lektura i korektura: Slavica Miletić
Grafički oblikuje: Škart
Štampa: Standard 2
Beograd, 2011.*

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije.
Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora i
izdavača i ne predstavlja stavove Evropske unije.

